

Марина Кашуба
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри лексикології та стилістики англійської мови
Одеського національного інституту імені І. І. Мечникова

Неля Степанюк
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри лексикології та стилістики англійської мови
Одеського національного інституту імені І. І. Мечникова

**ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ «SMALL TALK» У РОМАНІ
Г. ДЖЕЙМСА «THE PORTRAIT OF A LADY»**

Одна з ключових позицій сучасної лінгвістики тексту полягає у визначенні і категоризації комунікативної природи художнього тексту, водночас головним завданням комунікативної лінгвістики є аналіз тексту як знакової форми мовленнєвого спілкування. Тому вважаємо доцільним і актуальним аналіз діалогічного мовлення, а саме такий особливий тип персонажного мовлення як «small talk», саме у категоріях комунікативної лінгвістики.

Персонажне мовлення у романі Г. Джеймса “The Portrait of a Lady” ми можемо охарактеризувати як «світська бесіда» або «small talk».

Поняття «світська бесіда» є широко відомим та дослідженим. У багатьох дослідників цей тип діалогів подано як приємну, етикетно й культурно детерміновану розмову, обрамлену інформативно-фатичною ілюкцією, а високий рівень стандартизації, жорсткий тематичний добір, дотримання етичних норм соціальної взаємодії, елемент змагання, концертну основу, полілогічність, публічність та офіційність ситуації спілкування задекларовано як її домінуючі ознаки.

Психологічний роман Генрі Джеймса «The Portrait of a Lady» з'явився першим художньо досконалим твором на шляху оновлення психологічної прози. Дуже важливого значення у цьому романі набуває розкриття характерів персонажів у форматі монологу та діалогу.

У нашому дослідженні були розглянуті лексичні особливості «small talk» у романі «The Portrait of a Lady». Перш за все, були виявлені три основні теми, що обговорювались персонажами твору: подорожі, виховання дітей, мистецтво.

Найбільш рекурентними виявились діалоги про подорожі, їх характеризує така тематична лексика: *Italy, England, Florence, London, Rome, journey, train station, season, refreshment, companion, to move, to have a journey, etc.* Основною функцією розмов про подорожі є: обговорення найближчих планів та цілей, повідомлення про них, або навпаки, оцінка та враження від подорожі або переїзду.

Діалоги персонажів про виховання дітей маркуються такою тематичною лексикою як *(young) lady, convent, education, knowledge, school, etc.* При цьому їх функціями є – обговорення майбутнього дитини, визначення її подальшого способу життя та прищеплення їй якостей гарного тону.

Тема «мистецтво» широко представлена у діалогах персонажів твору. Тематична лексика включає наступні лексичні одиниці: *art, masterpiece, picture, work, painting, gallery, Uffizi gallery, Correggio picture, piece of art, picturesquely, modern, etc.*

Аналіз засвідчує константу стрижневої мети світського спілкування – ініціація і позитивний розвиток вербального контакту – й фіксує зміни в часо-просторовій осі комунікації.

У ході дослідження було встановлено чотири прагматичні функції світського діалогу у тексті роману: знайомство, натяк, оцінка та комплімент. Ці діалоги також характеризуються відповідною тематичною лексикою: *glad, please, welcome, lovely, happy, charming, enchanting, to be delighted to, etc.*

Також виокремлюються слова, що належать до літературного шару англійської мови, які часто вживаються у діалогах між представниками вищого суспільства, а саме: *to be delighted to, of your powers, in your judgment, etc.*

У результаті проведеного дослідження ми прийшли до висновку, що світська бесіда – це особливий тип діалогічного мовлення, який функціонує як засіб самоствердження і задоволення потреби публічного вираження своїх думок. Цей тип персонажного мовлення виконує багато функцій, допомагаючи встановити стосунки між друзями, колегами та новими знайомими. Прагматична природа світського спілкування позначає головну стратегічну ціль – ініціацію та розвиток вербального контакту у колі вихованих, освічених представників певної соціально-елітарної групи або осіб, які вимушені під впливом певних обставин демонструвати ці здібності. Учасники світської бесіди дотримуються комунікативних, етичних, естетичних установок спілкування, які регламентуються світським етикетом, та не виходять за рамки константного тематичного репертуару (подорож, виховання, мистецтво).

Список використаної літератури

1. Гаража М. М. Світський дискурс як лінгвістичний феномен: суть, специфіка, перспективи дослідження (2011). // *Вісник Дніпропетровського університету*. Сер. : Мовознавство : зб. наук. праць. Дніпропетровськ: ДНУ. Вип. 17. Ч. 3. С. 30–38.

2. Кононенко В.І. Прагматика художнього тексту: пошуки новостилю: монографія (2021). Івано-Франківськ: Прикарпат. Нац. ун-т ім. Василя Стефаника. 365с.

3. Руденко Т. П. Особистість у художній творчості романтизму. Взаємозв'язок філософії і літератури.(2010) *Вісник Національного технічного університету України "КПУ". Філософія. Психологія. Педагогіка.* № 3(30). С. 65–69

4. James Henry. The Portrait of a Lady. Biblioteca virtual universal (2008). 409 p. URL: <https://biblioteca.org.ar/libros/167499.pdf>